

SL(5)626 – Gorchymyn Senedd Cymru (Anghymhwyso) 2020

Cefndir a Diben

Cyn pob etholiad cyffredinol yn y Senedd, mae Gorchymyn yn y Cyngor o dan adran 16 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 yn cael ei wneud, sy'n pennu swyddi y mae eu deiliaid wedi'u hanghymhwyso rhag bod yn aelod o'r Senedd.

Ar hyn o bryd, mae Gorchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Anghymhwyso) 2015 yn dal mewn grym, felly mae personau sy'n dal unrhyw un o'r swyddi a bennir yng Ngorchymyn 2015 wedi'u hanghymhwyso rhag bod yn aelod o'r Senedd.

Bydd y Gorchymyn hwn, felly, yn dirymu Gorchymyn 2015 a nodi rhestr wedi'i diweddarau o swyddi anghymhwys cyn etholiad cyffredinol nesaf y Senedd. Daw'r Gorchymyn i rym yn etholiad cyntaf y Senedd ar 5 Ebrill 2021 neu ar ôl hynny. Bydd yn cyd-fynd â'r anghymwysiaid a nodir yn adran 16 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 ac Atodlen 1A iddi, fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Senedd ac Etholiadau (Cymru) 2020 ac unrhyw anghymwysiaid penodol eraill y darperir ar eu cyfer mewn deddfwriaeth arall i lunio'r rhestr lawn o swyddi sy'n anghymhwys. Mae'r Nodyn Esboniadol i'r Gorchymyn yn ei gwneud yn glir y dylid ei ddarllen ochr yn ochr ag adran 16 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 ac Atodlen 1A iddi.

Ei ddiben yw anghymhwyso deiliaid swyddi penodol rhag bod yn aelod o'r Senedd (ond nid rhag bod yn ymgeisydd i fod yn Aelod o'r Senedd) lle bo angen gwneud hynny er mwyn diogelu annibyniaeth y broses etholiadol, atal gwrthdaro buddiannau, neu ddiogelu swyddi cyhoeddus penodol rhag rhagfarn wleidyddol.

Gweithdrefn

Cadarnhaol drafft.

Materion technegol: craffu

Ni nodir unrhyw bwyntiau i gyflwyno adroddiad arnynt o dan Reol Sefydlog 21.2 mewn perthynas â'r offeryn hwn.

Rhinweddau: craffu

Nodwyd y pwyntiau a ganlyn i gyflwyno adroddiad arnynt o dan Reol Sefydlog 21.3 mewn perthynas â'r offeryn hwn.

1. Rheol Sefydlog 21.3(ii) – ei fod o bwysigrwydd gwleidyddol neu gyfreithiol neu ei fod yn codi materion polisi cyhoeddus sy'n debyg o fod o ddiddordeb i'r Senedd.

Mae'r Memorandwm Esboniadol sy'n cyd-fynd â'r Gorchymyn hwn yn nodi bod y meini prawf ar gyfer pennu'r swyddi sydd i'w hanghymhwyso yn deillio o argymhellion y Pwyllgor hwn yn 2014, yn sgil ei ymchwiliad i'r rheolau sy'n ymwneud ag anghymhwyso rhag bod yn aelod o'r Senedd.

Mae'r Memorandwm Esboniadol yn nodi'r canlynol:

"Yn 2014 cynhaliodd y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol (CLA) ymchwiliad i'r rheolau sy'n ymwneud ag anghymhwyso rhag bod yn aelod o'r Senedd. Roedd hyn yn cynnwys 21 o argymhellion ac yn cynnig ailwampio'r fframwaith deddfwriaethol sy'n ymwneud ag anghymhwyso rhag bod yn aelod o'r Senedd. Cytunodd Llywodraeth Cymru â byrdwn cyffredinol adroddiad y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol.

Yn ei hymateb i adroddiad y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol, ymrwymodd Llywodraeth Cymru i ymgynghori ar Orchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Anghymhwyso) 2015 a thrwy ymgynghori ar Orchymyn drafft Senedd Cymru (Anghymhwyso) 2020 parhawyd i anrhydeddu'r ymrwymiad hwnnw.

Cynhaliwyd yr ymgynghoriad ar gyfer Gorchymyn drafft Senedd Cymru (Anghymhwyso) 2020 rhwng 22 Mehefin 2020 a 1 Medi 2020, ac mae'r Gorchymyn drafft yn cymryd canlyniad yr ymgynghoriad hwnnw i ystyriaeth.

Roedd y meini prawf ar gyfer penderfynu pa swyddi a oedd i'w cynnwys yng Ngorchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Anghymhwyso) 2015 yn seiliedig ar yr egwyddorion a nodwyd yn adroddiad y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol gyda rhai ystyriaethau ychwanegol gan Lywodraeth Cymru. Mae'r un meini prawf wedi parhau i gael eu defnyddio ar gyfer Gorchymyn drafft Senedd Cymru (Anghymhwyso) 2020. Cyhoeddwyd y meini prawf hyn yn ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar Orchymyn drafft Senedd Cymru (Anghymhwyso) 2020."

2. Rheol Sefydlog 21.3(ii) – ei fod o bwysigrwydd gwleidyddol neu gyfreithiol neu ei fod yn codi materion polisi cyhoeddus sy'n debyg o fod o ddiddordeb i'r Senedd.

O ganlyniad i'r ymgynghoriad a gynhaliwyd rhwng y 22 Mehefin a 1 Medi 2020, mae'r Memorandwm Esboniadol yn rhestru'r swyddi canlynol sydd wedi cael eu hychwanegu at y Gorchymyn drafft fel swyddi anghymwys:

"Ar hyn o bryd, mae Prif Weithredwr Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru yn swydd ar y cyd â'r Comisiwn Ffiniau i Gymru. Fodd bynnag, efallai na fydd y trefniant hwn ar waith bob amser, ac felly rydym wedi cynnwys Ysgrifennydd y Comisiwn Ffiniau i Gymru yn y Gorchymyn drafft, gan mai'r Ysgrifennydd fyddai pennaeth y Comisiwn pe bai'r Comisiwn Ffiniau i Gymru yn dod yn sefydliad annibynnol gyda'i Ysgrifenyddiaeth ei hun.

Ar ôl ystyried yr ymateb yn gofyn am ystyried cynnwys y Comisiynydd Gwybodaeth, mae Llywodraeth Cymru wedi dod i'r casgliad, gan fod angen i'r Comisiynydd

Gwybodaeth allu gwneud penderfyniadau gwrthrychol a diduedd am ymddygiad Llywodraeth Cymru a Gweinidogion Cymru mewn perthynas â data a gwybodaeth, y bydd y Comisiynydd Gwybodaeth yn cael ei ychwanegu at y Gorchymyn drafft.

Tynnwyd ein sylw at y ffaith y dylai Comisiynwyr ac Aelodau Anweithredol Comisiwn y Gyfraith gael eu cynnwys yn y Gorchymyn drafft. Roedd Deddf Cymru 2014 yn caniatáu i Weinidogion Cymru gyfeirio prosiectau at Gomisiwn y Gyfraith. Mae'r un Ddeddf hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru gyflwyno adroddiad ar gynigion Comisiwn y Gyfraith mewn meysydd datganoledig yng Nghymru, ac mae'n ofynnol sefydlu Protocol rhwng Comisiwn y Gyfraith a Gweinidogion Cymru.

Ychwanegwyd comisiynwyr y Comisiwn Penodiadau Barnwrol (JAC) hefyd at y Gorchymyn drafft wrth i JAC gynnal penodiadau i dribiwnlysoedd datganoledig ar ran Gweinidogion Cymru drwy gytundeb o dan Adran 83 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.

Bydd yr Ombwdsmon Penodiadau ac Ymddygiad Barnwrol hefyd yn cael ei gynnwys yn y Gorchymyn drafft gan y gall yr Ombwdsmon fod yn rhan o achosion disgyblu ar gyfer barnwyr ac aelodau o Dribiwnlysoedd Cymru."

Y goblygiadau yn sgil ymadael â'r Undeb Ewropeaidd

Dim.

Ymateb Llywodraeth Cymru

Nid oes angen ymateb gan Lywodraeth Cymru.

Trafodaeth y Pwyllgor

Trafododd y Pwyllgor yr offeryn yn ei gyfarfod ar 12 Hydref 2020 ac mae'n cyflwyno adroddiad i'r Senedd yn unol â'r pwyntiau adrodd uchod.

